

LEV MENNESKE

AF LÆRKE SANDERHOFF

UNDERVISNINGSMATERIALE
2016/2017

Odense
Teater

INDHOLD

1. INDLEDNING	4
2. EN TRAGIKOMISK HVERDAGSSYMFONI.....	5
3. HANS RØNNE OG TEATRET	6
4. DEN TRAGIKOMISKE KLOVN	9
5. HVERDAGSREALISME	12
6. EKSISTENTIALISMEN I LEV MENNESKE.....	13
7. TABLEAUET	15
8. SPIL EN SCENE	16
9. SKRIV EN ANMELDELSE	20
11. PRAKTISK GUIDE TIL ODENSE TEATER	22
12. SKOLER OG GYMNASIER I ODENSE TEATER	23

UNDERVISNINGSMATERIALET ER SKREVET AF

KRISTOFFER SPENDER (Odense Teater)

LINE HEDE SIMONSEN (Odense Teater)

KAREN DAM (Skolekontakten)

MARIE LIND (Skolekontakten)

LÆRKE SANDERHOFF (Dramatiker)

Foto **PER PEDERSEN**

Odense Teaters Skolekontakt består af lærerrepræsentanter for forskellige områder indenfor skoler og gymnasiale uddannelser. Skolekontakten vejleder Odense Teater i arbejdet med skoler, uddannelsesinstitutioner og unge i teatret.

LEV MENNESKE

Af
LÆRKE SANDERHOFF

Iscenesættelse
HANS RØNNE

Scenografi og kostumer
GITTE BAASTRUP

Lysdesign
KISSER ROSENQUIST

Forestillingen varer ca. 1 time og 30 minutter.
Der er ikke pause.

LEV MENNESKE er skabt i et samarbejde mellem
>>TEATRET<< og Odense Teater.

Forestillingen er støttet af
STATENS KUNSTFOND

Medvirkende:

Kaj
BO STENDELL LARSEN

Søren
MARTIN FREDBERG

Kamille
MARIE MONDRUP

Lis
MALENE MELSEN

Ove
KLAUS T. SØNDERGAARD

ODENSE TEATER | VÆRKSTEDET 12. januar - 8. februar 2017

TURNÉ

21. februar - 4. marts 2017
Teatret Svalegangen, Aarhus

9. marts 2017
Esbjerg Musikhus

13. - 15. marts 2017
Mungo Park Kolding

16. - 17. marts 2017
Baggårdsteatret Svendborg

21. - 25. marts 2017
Folketeatret København

MÅLGRUPPE 8. - 10. klasse / STX, HTX, HHX, HF etc.

FAG Drama, dansk, historie

EMNER Ny dramatik, eksistentialisme, hverdagsrealisme, tragikomik

SKOLEPRIS Skoler og uddannelsesinstitutioner kan købe billetter for 80 kr. (mandag - onsdag)

BILLETKØB Odense Teaters Billetkontor på otb@odenseteater.dk eller tlf. 66120052

KLUB_U Unge mellem 15 og 24 år eller studerende kan melde sig ind i KLUB_U og dermed få billetter på dagen til 60 kr. Læs mere www.uteater.dk/klub-u

1. INDLEDNING

LEV MENNESKE er helt nyskrevet dansk dramatik og en co-produktion mellem Odense Teater og teatergruppen >>TEATRET<<.

Forestillingen rammer ind i en meget genkendelig hverdagsrealisme, og dramatikeren bag, Lærke Sanderhoff er også manuskriptforfatter bag filmen *Klumpfisken*, som foregår i Nordvestjylland og manuskriptet vandt en Robert pris for bedste adapterede manuskript.

Hans Rønne, der har instrueret forestillingen, er særligt kendt for sine fine, humoristiske og menneskelige skildringer med fokus på det store i det små. Hans Rønne er også for nyligt blevet Reumert nomineret for sine forestillinger SOM I HIMLEN og AFDELINGEN FOR MINDRE PLANTER. Hans Rønnes forestilling AUGUST vandt en Reumert for Årets store lille forestilling i 2007.

Dette materiale er tænkt som inspiration til forberedelse inden du og dine elever skal se forestillingen, og til at arbejde med forestillingen efterfølgende.

Læs om Hans Rønne og teatergruppen >>TEATRET<<.

Læs om de særlige kendetegn i Hans Rønnes æstetik, og om det teaterhistoriske perspektiv.

Læs om hverdagsrealisme, og om følelsen af at gå i et med tapetet.

Sammenlign gerne LEV MENNESKE med den svenske filminstruktør Roy Anderssons film.

Vi håber, at dette materiale kan være til inspiration og glæder os til at se jer i teatret.

God fornøjelse med
LEV MENNESKE

2.

LEV MENNESKE

En tragikomisk hverdagssymfoni

En håndfuld mislykkede hverdagsmennesker stilles ind i rampelyset. De kender hinanden fra gadebilledet, fra bussen, fra lægens venteværelse - men i bund og grund er de fremmede for hinanden.

De drømmer om forandring og kærlighed, men de har pokkers svært ved at nå hinanden og træde i karakter, de drømmer om nærvær og intimitet og mærker alle et sug af længsel efter en mening med tilværelsen. De tror på, at kærligheden findes, men gør alt for at aflive den.

En går i et med tapetet, og en taler og taler uden at sige noget. Og så er der ham, der har meget på hjerte, men som mangler ord, og hende der for Guds skyld vil gøre alle tilpas.

LEV MENNESKE består af pinagtigt genkendelige hverdagssituationer udspillet på grænsen mellem komedie og tragedie. En smuk og stilfærdig påmindelse om, at tiden går.

Den britiske dramatiker Harold Pinter har sagt: "Livet er tragikomisk, fordi det er vilkårligt og baseret på selvbedrag og af den enkeltes groteske selvovervurdering." Den påstand udfordrer LEV MENNESKE.

Stykket er skrevet af den talentfulde dramatiker Lærke Sanderhoff og instrueres af Hans Rønne, som igennem flere årtier har skabt fascinerende figurer og universer til teaterscener i hele landet. Så glæd dig til en livsbekræftende forestilling, hvor meningsløshedens fortælling, som på godt og ondt både er trist og munter, smuk og ikke mindst en vitaminrig symfoni.

3.

HANS RØNNE OG TEATRET

Det er Hans Rønne, som instruerer LEV MENNESKE. Forestillingen er en samproduktion mellem Hans Rønnes >>TEATRET<< og Odense Teater.

Hans Rønne (f. 1953) skuespiller, dramatiker og instruktør har en helt særegen stemme i dansk teater. Hans Rønnes vej ind i teaterverdenen var kringlet og fuld af omveje. Som ung tog han ud at sejle, arbejdede på et skibsværft, tog i kibbutz og tomlede rundt i Europa. Senere blev han uddannet som lærer, men var blevet så optaget af at tegne og male, at han søgte ind på Kunstakademiet på Charlottenborg. Og kom ind.

Omkring samme tidspunkt blev han militærnægter på det akrobatisk anlagte Kaskadeteatret, som var en udbryder fra Odinteatret. Med Kaskadeteatret rejste Hans Rønne rundt i Europa og spillede gade-teater.

"Jeg er ud af sådan en Ollerup familie og havde dyrket meget sport. Det viste sig, at jeg faktisk havde talent for det akrobatiske og fysiske teater, som truppen lavede."

Efter militærnægter perioden kom Hans Rønne med i teatertruppen, men han havde lidt udlængsel. "Jeg så et soloshow med multikunstnerens Johnny Melville: "Troubleshooter". Det var mimisk

og meget fysisk. Kaskadeteatret gave mig lov til at udvikle mit eget soloshow inspireret af det. Det blev til forestillingen HANS HANSEN, som blev et kæmpehit. Jeg rejste rundt på skoler med forestillingen og spillede den måske 150 gange, med to lamper og en yderst sparsom scenografi.

Herefter forlod jeg Kaskadeteatret. Jeg fik meget generøst lov til at tage forestillingen med mig, og kunne fortsætte med at turnere med den. Den næste forestilling jeg lavede tog udgangspunkt i min egen vægelsindede natur. Når man siger ja til noget, så siger man jo som bekendt nej til noget andet, som i princippet kan være lige så godt. Jeg ville prøve at gøre en dyd af nødvendigheden og lave en forestilling om vægelsind. Måske ville det gøre mig mere afklaret eller beslutsom. Det gjorde det så ikke. Men det blev til forestillingen VEJRHANEN. Den handlede om en mand, der skulle spille en etude på sin violin og om alle de overvejelser der var omkring det: Hvordan skulle han stå, og så videre. Den kom også til at handle om alt muligt andet: Skal jeg gøre som mine forældre siger eller skal jeg gøre det, jeg selv vil? Skal jeg dyrke sport eller ryge hash? Det viste sig at ramme ned i noget som mange kunne genkende, og forestillingen blev meget populær. VEJRHANEN spillede jeg rigtig mange gange på højskoler, gymnasier og for folkeskolernes ældste klasser. Og så kom jeg også ud på teaterforeningerne, hvor jeg blev en del af det man dengang kaldte deres smalle serie."

Hvordan blev >>TEATRET<< til?

"I begyndelsen af 1980'erne mødte jeg Gitte Baastrup, som havde et værksted som tekstildesigner i Guldmedegade i Aarhus. Jeg fik lov til at have min telefon stående. Og så blev vi kærestes. Omkring det tidspunkt mødte jeg også Anette Eggert, som synes jeg skulle lave en selvejende institution, for så kunne man jo søge nogle penge til sine forestillinger. Sammen dannede vi >>TEATRET<< med mig som kunstnerisk leder. Det betød, at Teaterrådet så nogle af de forestillin-

LEV MENNESKE

ger, som vi lavede der og kunne lide dem og støttede os. Og vi har været så heldige, at de har gjort det lige siden. Det er jo helt fantastisk. Vi har aldrig fået en permanent støtte, men er blevet støttet år for år.

Teatret skulle jo have et navn. Og det skete faktisk på den måde, at jeg havde fundet en rigtig flot kuffert, som jeg gerne ville have til en forestilling. Jeg spurgte, om jeg kunne få noget rabat, men eksponenten var ikke meget for det. 'Hvorfor skulle du have rabat? Hvor kommer du fra?' 'Jeg kommer fra Teatret,' sagde jeg. Og så sagde han: 'Jamen, I får altid 20% i rabat'. Fint tænkte jeg, det kan vi bruge i alle byer, og så kom vi til at hedde >>TEATRET<<"

Du har en fascination af klovnefiguren i dit teaterunivers. Mere underforstået som figur i dit univers, men også nogle gange helt eksplicit som i forestillingen AUGUST, som I jo vandt en Reumert for i 2007

"Kimen til AUGUST ligger helt tilbage i 1985 hvor Gitte Baastrup Rønne og jeg var til teaterfestival i Polen. Der var teatergrupper fra hele Europa. Vi kom alle sammen med vores biler og vores grej. Så kom der også den her klovne trup fra Rusland, der bare havde en bylt på ryggen. Vi var lige ved slet ikke at gå hen, for at se deres forestilling. Men vi endte med at gøre det, og den slog helt benene væk under mig. Det var en klovneforestilling, som var så fuld af poesi, varme, menneskelighed, genkendelighed, underfundighed og genkendelig tristesse. Det var det ypperste jeg nogensinde havde set. 20 år senere så jeg dem igen. Nu var de blevet berømte og boede i New York. Og så besluttede jeg at lave en rigtig klovneforestilling. Og det blev så til AUGUST.

Mine forestillinger har ofte indeholdt nogle karakterer, der har tangeret klovnefiguren, eller haft elementer fra den. Klovnen er ligesom et billede på os alle sammen. Det er ikke satire, det hænger ikke nogen bestemte ud. Og når det er uden ord, som AUGUST og mange af mine første forestillinger

var, bliver det ikke så specifikt og konkret, og på en måde mere universelt. I begyndelsen rejste jeg rundt i hele verden med mine forestillinger og de kunne jo forstås af alle.

Klovnen og barnet er beslægtede, klovnen er barnet i os selv. Det der karakteriserer et barn er, at det er uskyldigt. Det gør en masse dumme ting, men det kan ikke rigtig gøre for det. Det har ikke rigtig nogen bevidsthed. Der er noget forsonende ved det.

Hvis man skal koge det helt ned, kan man sige, at alt det teater, jeg har lavet, har handlet om det lille mand, der bøvler med kærligheden."

Det er alt sammen noget man også kan genkende i LEV MENNESKE, men forestillingen er blevet til på en lidt anden måde?

"Efter AUGUST lavede jeg en forestilling hvor skuespilleren Marie Mondrup (som også medvirker i LEV MENNESKE) var med. Her ville vi prøve at give karaktererne en lille smule mere bevidsthed. Vi kiggede blandt andet på Roy Anderssons film. Og dengang besluttede vi, at vi ville prøve at tage mere konkret fat i ham.

Marie Mondrup kender dramatikeren Lærke Sanderhoff, og de spurgte mig, om vi ikke skulle lave det her projekt. Vi mødtes nogle gange og så nogle af Roy Anderssons kortfilm. Han har også lavet mange reklamefilm, som han har finansieret sine film med. Det er på en måde filmet teater, som han laver. Han bygger et studie og en scenografi op og så sætter han et kamera op og filmer der. Roy Andersson bruger ofte ikke skuespillere i sine film, det synes jeg også er skønt. At man har nogle forskellige typer og aldre med i en forestilling. De karakterer han skildrer er på en eller anden måde spærret inde i verden.

Vi har vores frie vilje til at gøre hvad vi vil, men vi kan ikke finde ud af, at bruge den. Det vi siger til

LEV MENNESKE

hinanden er ligegyldigheder og ikke mindst er det billede vi har af os selv stærkt overvurderet, eller måske undervurderet. Der er en stor forskel på den måde man tror man fremstår i verden på og så den måde man i virkeligheden fremstår. Vi er nogle små ufuldkomne mennesker, der på en måde må forsones os med netop det.

Inden Lærke Sanderhoff gik i gang med at skrive forestillingen mødtes hele holdet til nogle workshops. Her lavede vi nogle øvelser og improvisationer. Stå i kø i Brugsen, prøv at spørge Malene om hun vil skrive en sang, et kejtet stævnemøde. Hvilke drømme og længsler kunne de forskellige karakterer have. Herefter tog Lærke Sanderhoff hjem og skrev LEV MENNESKE ud fra nogle af de typer og situationer der var dukket op på vores workshops.”

OM >>TEATRET<<

>>TEATRET<< har fortrinsvis spillet næsten ordløse soloforestillinger Springtime, Adam i væksthuset og Den komiske tragedie. Hans Rønnes spil bringer Buster Keaton i erindring, og det hører til i toppen af dansk børne- og ungdomsteater, hvortil han ofte skriver og instruerer.

1997 skabte han og medvirkede i Svalegangens Napoleonskrigen. Disse samarbejder med andre teatre er fortsat, sideløbende med en udvikling mod forestillinger med flere medvirkende, i det mimisk enkle som Exit og med fyldig tekst begyndende med monologerne Den komiske tragedie og Ifølge Marcus og med et større ensemble i Napoleonskrigen og i Makalu sat op på Svalegangen og Odense Teater (2000). Han har fastholdt sin oprindelige originalitet med en forestilling om Ditto (2003), men også afprøvet sit talent som forfatter og skuespiller med naturalistisk psykologisk dialog i Prøvebilleder (Svalegangen 2004).

Senest AFDELINGEN FOR MINDRE PLANTER,
ABRAHAMS BØRN

Fra Gyldendals Den Store Danske

Roy Andersson Se nogle af Roy Anderssons reklamefilm her:
www.youtube.com/watch?v=7ofPRv29RMs

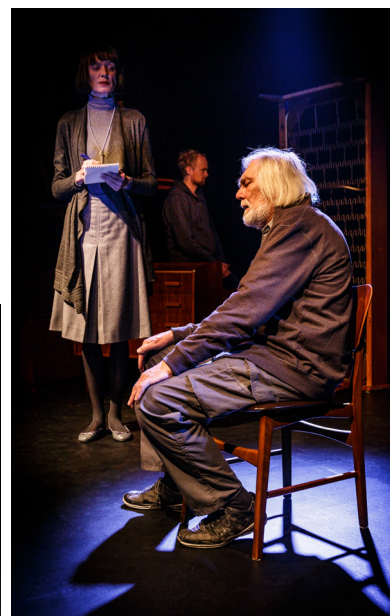
4.

DEN TRAGIKOMISKE KLOVN

I >>TEATRET<< og Hans Rønnes tidligere kunstneriske virke, er det den tragikomiske genre, der går igen. Det samme gør billedet af klovnen. Aristoteles skrev om tragedien og komedien allerede i 335 f.kr. Og her behandler han disse genrer ved at skitsere de særlige kendetegn ved forskellene på disse to genre. Tragedien er kendetegnet ved, at handlingen går fra en tilstand af lykke til ulykke, og at vores helt eller en anden hovedkarakter dør til sidst. Omvendt er komedien kendetegnet ved, at det går fra en tilstand af ulykke til lykke, og ofte slutter de med et stort og festligt bryllup eller anden begivenhed. Derfor ser man ofte komedien billedgjort med en leende maske og tragedien med en sørgende og trist maske.

Det tragikomiske kan siges at være en blandingsgenre, og den opstår først omkring renæssancen, særligt i Spanien, men vinder op igennem 1700 og 1800-tallet større og større indpas. I teaterhistorien ser man, at tragikomedier enten kan være tragisk i sit anlæg, men ende lykkeligt, som i Pierre Corneilles *Le Cid* fra 1637, eller omvendt lade komedien dominere, for så at ende tragisk som i Molières *Don Juan* fra 1665. Vi ser første gang genren i Danmark i Ludvig Holbergs *Melampe* fra 1724, som han selv kaldte en *Tragi-Comoedie*. Stykket gjorde grin med de store tragediers overdrevne pathos og blev til en slags parodi på det seriøse spil.

Klovnefiguren stammer også tilbage fra renæssancen, og har sit ophav i *Commedia dell'arte*, hvor Pjerrotfiguren fik sin fødsel. Netop Pjerrot er et typisk billede på klovnen, og han kan stadig ses den dag i dag på Dyrehavsbakken og i Tivoli. Pjerrot og klovnefiguren er forbundet med poesien og en form for universalitet. Mange kan spejle sig selv i klovnen, og netop klovnen bevæger sig hele tiden på grænsen mellem det tragiske og komiske. Klovnen anses også som en symbolsk figur, som viser os noget helt alment menneskeligt, nemlig det at fejle eller at falde i status. Derfor behøver klovnen ikke nødvendigvis at bære et typisk klovnekostume for at fremtræde som en klovn. Et godt eksempel herpå er TV-serien *Klovn* af Frank Hvam og Casper Christensen. Sammenhængen mellem klovnen og tragikomedien er, at det afspejler det almenmenneskelige forhold, at livet er både godt og skidt. Det går op og ned og er ikke entydigt godt eller skidt.

A

Arbejdsspørgsmål

Arbejdsspørgsmål til tragikomik og klovn

> Tag udgangspunkt i en hverdagssituation fra dit eget liv, som indeholder både den komiske og den tragiske side af livet.

F.eks. en ung kvinde, der har taget høje hæle på i byen for at gøre sig til og få opmærksomhed, sidder med et par veninder på et lille spillested proppet med unge mennesker. Koncerten er ikke begyndt endnu. Hun skal på toilettet og går derfor frejdigt over det tomme dansegulv. Hun får den opmærksomhed, hun ønsker, lige indtil hun pludseligt skrider i sine høje hæle og falder så lang hun er midt på det tomme dansegulv. Hun får rejst sig med alles blikke på sig og forsøger at bevare fatningen, går ind på toilettet, hvor hun bryder sammen i gråd. Både over den smerte der er i hendes højre ankel og den ydmygelse faldet gav hende. Hvordan skal hun nogensinde komme tilbage til sine venner?!

> Kariker evt. din situation en smule, så det tragiske og det komiske bliver endnu tydeligere.

> Skriv situationen som en scene i et manuskript, så andre vil kunne spille den. Indskriv både replikker og regibemærkninger så man forstår, hvornår der sker hvad, i forhold til replikkerne.

> Del eleverne op i grupper og lad hver gruppe trække et lille manus.

> Diskuter i gruppen hvad der er hhv. det tragiske og det komiske element i teksten. Hvad er det grundlæggende tragiske i teksten - i eksemplet ovenfor kunne det være, at den unge pige er meget usikker på sig selv og forsøger at opretholde en facade, som så krakelerer med faldet. Og hvad er det grundlæggende komiske - i eksemplet kunne det være pigens reaktion på faldet, måden at rejse sig selv fra gulvet og senere i scenen, at komme tilbage på sin plads hos veninderne, altså den indre kamp i hende for at bevare sin status, som i den grad er røget ned under gulvtæppet.

>Herefter kan eleverne iscenesætte teksten med fokus på det tragikomiske.

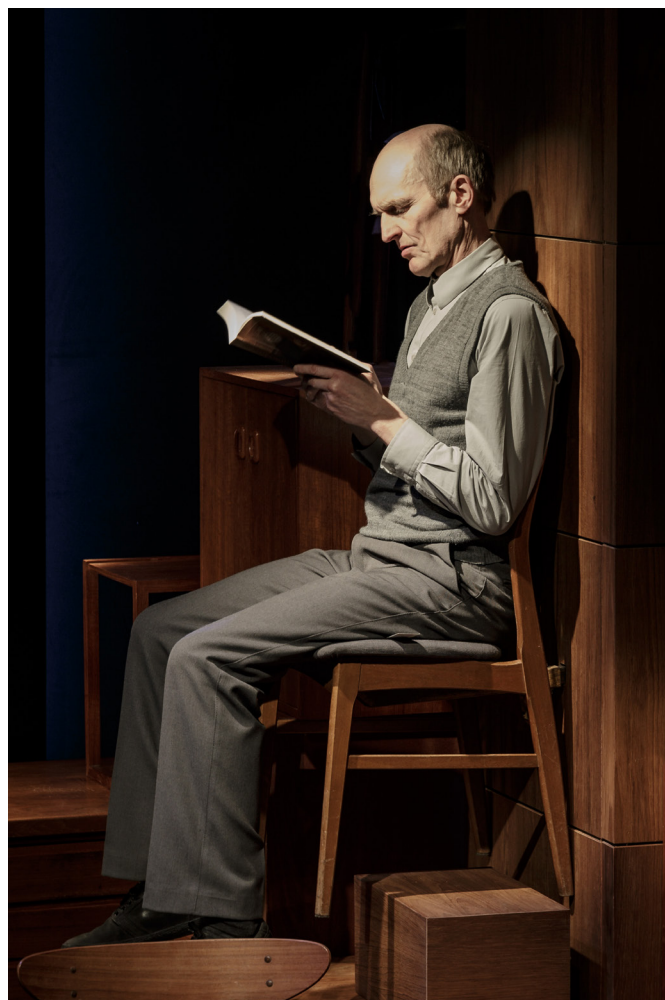
> Vis scenerne for hinanden og diskuter, hvordan hver enkelt scene kan have relevans i en forestilling, som beskriver eksempler på unge menneskers grundvilkår i det moderne samfund. Kan man perspektivere scenernes tragikomiske indhold til noget større og mere generelt i vores samfund i dag? Kan der ligge en evt. kritik af vores samfund gemt i scenerne?

>Diskuter yderligere hvad det tragikomiske og klovnen kan bruges til i teatret.

5.

HVERDAGSREALISME

LEV MENNESKE skildrer en række personer i et helt alment hverdagsmæssigt miljø, og på mange måder falder den ind i en genre der kaldes hverdagsrealisme. Hverdagsrealisme opstår i 1970'erne på bagkanten af den kendte oliekrise, og det der kendetegner genren, er at den skildrer utrygge personer som forsøger at kompensere for denne utryghed ved at finde mening i deres tilværelse. Mening i eksempelvis kærlighedsrelationer og venskaber. Ofte stiller den eksistentiale spørgsmål, og kaster sig ud i mødet med det fremmede og ukendte, for at vende tilbage til den trygge tilværelse. Genren er meget konkret og virkelighedsnær, og forsøger at skildre sociale forhold og dagligdagens realiteter. Hverdagsrealisme er således ikke bare realisme, det er realisme med en særlig fokus på almenmenneskelige tematikker, og ofte har den politisk dagsorden. Eksempelvis med Klumpfiskeren (filmen af Lærke Sanderhoff), som portrætterer et små virksomheder og fiskere der kæmper mod den stigende effektivisering og globalisering. Samtidig skildrer den også udkantsdanmark, og de reelle problemer mennesker på de kanter oplever. Se gerne og sammenlign.

6.

EKSISTENTIALISMEN I LEV MENNESKE

Som det blev nævnt i indledningen, så drømmer forestillingens personer om forandring og kærlighed, og de mærker alle en længsel efter en mening med tilværelsen. Det ses for eksempel, da Kamille er på speeddating, hvor hun gør mange ting, som tilsyneladende kunne kvæle de gode følelser, som hendes date, Søren, føler for hende. På hendes speeddating siger Kamille også, at man skal stille spørgsmål, det har hun læst et sted. Så virker man interesseret, siger hun.

Denne sidste replik viser, at LEV MENNESKE på mange punkter lægger sig i forlængelse af Line Knutzons række af dramatiske værker med hovedpersoner, som gang på gang griber efter intimitet og nærvær, men som ikke evner at engagere sig i deres omverden. Dette skyldes mest, at de ud over alle grænser er bange for at miste og bange for at blive mere ensomme, end de i forvejen er.

Den bagvedliggende livsopfattelse hos mange af nutidens danske dramatikere er tydeligt eksistentia- listisk og viser ofte en næsten absurd holdning i måden at vise denne livsopfattelse på.

Når man generelt henviser til begrebet eksisten- tialisme, så griber det tilbage til Søren Kierkegaard, der i midten af 1800-tallet var en af de første filo- soffer, som gjorde oprør imod systemtænkningen. Hans værker var et opgør med autoriteter, institu- tioner og systemer. Godt nok var hans grundsyns- punkt kristent, men han kritiserede kirken voldsom, idet den var repræsentant for en institution. At tro eller ikke tro var for Søren Kierkegaard et klassisk eksistentielt valg.

Men eksistentia- lismen har i perioden efter 2. Ver- denskrig fået nye fortolkninger, der, skønt de står i stor gæld til Kierkegaard, også trækker på andre inspirationer. Her tænkes først og fremmest på forfattere som Jean Paul Sartre og Albert Camus. De er begge ateister, og deres eksistentia- lisme er altså ikke baseret på kristendommen, men de ligner alligevel Kierkegaard på flere måder. Ligesom Kierkegaard betonedede de begge individets frihed frem for dets bundethed. Selv i den mest umulige

situation har menne- sket en frihed til at vælge. Historisk set har indtrykkene fra de to verdenskri- ge bevirket, at det moderne menneske i 1950'erne kom- mer til at opfatte tilværelsen som præget af meningsløshed og eksistentiel usikkerhed. Det, som specielt kom til at præge efterkrigstiden, er en følelse af, at man har mistet troen på tidligere tiders urokkelige sandheder og fundamentale tros- begreber – det være sig både den religiøse tro som troen på gamle ideal- er og idéer.

I 1942 stillede Albert Camus spørgsmålet, om men- nesket ikke burde søge tilflugt i selvmord, efter- som livet havde mistet al betydning. Mange forfat- tere blandt andre Camus og ikke mindst Jean-Paul Sartre har beskæftiget sig med denne problematik og kaldes som tidligere nævnt eksistentia- lister. Det, der ligger bag eksistentia- listernes filosofi, er, at mennesket møder op med nogle forventninger om orden, formål og værdier, men tilværelsen er ikke indrettet til at honorere disse. Når mennesket alligevel baserer sin tilværelse på dette grundlag, skabes der en tomhed i mennesket, og tilværelsen opleves som meningsløs.

Her påpeger eksistentia- listerne så, at mennesket ikke kan leve på sådan en fremmedgjort måde. Mennesket har behov for sammenhæng i tilvæ- relsen; det er derfor nødt til at tage ansvaret for sit eget liv. Mennesket kan ifølge eksistentia- listerne – uhindret vælge at koncentrere sig om sig selv, mens det enkelte menneske ikke er i stand til at vælge en anden tilværelse. Heraf kan man så konkludere, at man har ansvar for sit eget liv og selv bærer ansvaret for valget af sine handlinger. Denne valgsituation kan resultere i en angstfølelse, fordi hele meningen med tilværelsen kommer til at afhænge af en selv.

Men ifølge eksistentia- listerne kan man ikke slippe for dette valg. Man havde tidligere set, hvordan en sådan angst for frihed havde fået mennesket til at flygte ind i autoritære systemer som fascisme og nazisme. Man kan heller ikke nøjes med at spille

LEV MENNESKE

en rolle i tilværelsen som elev, lærer, forældre eller no- get helt tredje, man må hele tiden prøve at finde sig selv. Eksistentialisterne gør altså personligheden til grundlaget for tilværelsen og afviser tanken om, at miljøet præger mennesket, hvilket jo var naturalisternes synspunkt. Camus anvendte ordet absurd om menneskets situation og vilkår, og det absurde er netop kernen eller temaet i mange dramatikeres produktion både dengang og i nyere dramatik.

(Kilder: Johannes Fibiger: *Litteraturens Veje*, Gads Forlag, 2000 og Henrik Flygare m.fl.: *KLAR SCENE*, Drama 1994)

A

Arbejdsspørgsmål

> Prøv i klassen at finde flere eksempler på, hvordan nogle af personerne helt tydeligt prøver at undgå at knytte tætte følelsesmæssige bånd til andre mennesker.

7.

TABLEAUET

Et tableau stammer oprindeligt fra middelalderen, hvor et tableau eksempelvis var, hvis et menneske hang på et kors for at fremstille Jesus' lidelseshistorie. På den måde kan man godt anskue tableauet som et levende billede, lige præcis det levende billede kaldes tableau vivant, hvor man gengiver billeder i forholdet 1:1, og tableauet er noget der ofte bruges inden for performance kunsten. Denis Diderot var en teaterteoretiker, der levede i 1700-tallet, han beskrev teatret som en serie af levende malerier, som på magisk vis afløste hinanden. Denne anskuelse synes at have fundet vej til filmen, og i dag er f. eks. den svenske instruktør Roy Andersson, kendt for at lave meget stemningsmættede billeder, og holde sine kameraindstillinger ret faste, som i filmen *Sange fra anden sal*.

www.youtube.com/watch?v=-s-e799o37

Slutscenen i filmen....

A

Arbejdsspørgsmål

> Tag elevernes egne tekster og lav tableauer, som samler det tragikomiske i scenen i et enkelt tableau. Diskuter nuancer i tableauet: hvordan kan vi gøre essensen tydeligere, mere karikeret, hvordan skabes der balance mellem det tragiske og det komiske. Brug gerne kostumer og scenografi/location på skolen, som passer til situationen på billedet.

> Tag et foto af tableauet og diskuter elevernes fotos på klassen.

8.

SPIL EN SCENE

Om Lærke Sanderhoff

LEV MENNESKE er skrevet af forfatter Lærke Sanderhoff. Lærke Sanderhoff er født og opvokset i Hjørring, Nordjylland. Lærke har læst dramaturgi på Aarhus Universitet og i 2004 blev hun færdiguddannet som dramatiker ved Aarhus Teater. I 2008 skrev Lærke Sanderhoff manuskriptet til teaterstykket, KLUMPFISKEN, som vandt en Reumert for "Årets store, lille forestilling". Lærke Sanderhoff har ligeledes, sammen med instruktør Søren Balle, skrevet manuskriptet til filmadaptionen af KLUMPFISKEN, som vandt Robertprisen for bedste adapterede manuskript i 2015.

Begge de følgende uddrag er fra manuskriptet til LEV MENNESKE

SCENE 2

Ove og Lis sidder i hver sin lænestol og læser i hver sin krimi med samme titel. Mellem dem står et lille bord med to kaffekopper. De vender en side i bogen samtidig og læser videre. Ove gaber. Mens de taler kigger de i bøgerne og ikke på hinanden.

LIS

Er du træt?

OVE

Nej. Nej, det er jeg ikke.

LIS

Du gabte da ellers lige.

OVE

Ja, nej, det er jeg ikke.

LIS

Vil du have lidt mere kaffe, så du kan holde dig vågen?

OVE

Nej.

LIS

Du skulle måske bare have lidt luft?

OVE

Ja, det var nok bare det.

LIS

Du siger til hvis du får brug for kaffe, for vi skal lige have de sidste femten sider med.

LEV MENNESKE

OVE

Ja.

LIS

Jeg læser ikke foran, hvis du falder i søvn, bare rolig.

OVE

Jeg falder ikke i søvn.

De læser videre og vender en side i bogen på samme tid.

LIS

Hvem tror du morderen er?

OVE

Hvis vi læser videre finder vi nok ud af det.

LIS

Tror du at det er ham Steve? Ham lægen? Conner har været efter ham længe, men han har ikke nogle beviser. Tror du at det er ham?

OVE

Det kan være at det står på næste side.

LIS

Hvad tror du?

OVE

Jeg tror ikke noget.

LIS

Hvad med hende sygeplejersken. Hende der sagde, at hun havde været på arbejde, da det første mord skete, men som måske godt kunne have nået det alligevel. Kunne det være hende? Hun har også adgang til den medicin, der var i ofrenes blod.

OVE

Var hun ikke bare en tilfældig en?

LIS

Tror du virkelig at der er nogen, der er tilfældig? Tror du ikke at der er en mening med hver eneste person.

OVE

Nej, ikke lige med hende der.

LEV MENNESKE

LIS

Så hun er bare tilfældig?

OVE

Ja.

De læser videre.

LIS

Så nu ringer hun på. (Læser). Nej, så lægger han pistolen fra sig. Det er dumt. Det er så dumt. (Læser) Ja, hvad sagde jeg, nu stikker hun ham med en sprøjte. Det var det jeg sagde. Hun er ikke tilfældig. Det er der ingen der er.

Lis ser på Ove, som er faldet i søvn.

LIS

(Hvisker). Ove. U uh. U uh. Ove. U uh. U uh. Uuu Uhh. Jeg læser ikke foran. Bare rolig, det kunne jeg aldrig finde på. (Hun ser på bogen) Det gør jeg ikke.

Lis lægger bogen fra sig, tager Oves bog og kommer bogmærke i og lægger et tæppe over ham. Hun tager Oves' hånd og holder den op til sin kind.

LIS (fortsat)

Tænkt at Conner bare ligger der i entreen. Helt lammet, mens der står en sygeplejerske med en skalpel og ser på ham. Det er godt at vide at der er flere bind i serien.

(Uddrag fra LEV MENNESKE af Lærke Sanderhoff)

LEV MENNESKE

SCENE 3

Kamille sidder højgravid i et blåligt lys fra en bærbar computer. Hun er ved at udfylde en profil på et netdating site. Kamille (Læser op) Det er nemt at finde en kæreste. Men det er svært at finde den rigtige. Kærlighed ved første blik er måske nok en kliché, men kærlighed ved første profil er det ikke. Når du møder din kæreste vil du med det samme opleve en følelse af dyb samhørighed. Det vil være som om I har kendt hinanden hele livet.

Vi har store adgangskrav og blandt vores brugere er flertallet ikkerygere, dyrker motion flere gange ugentligt, læser morgenaviser og ser nyheder, er æstetikere og stiller krav om kvalitet, følger med i de nyeste trends fra ind og udland og er storforbrugere af diverse kulturelle tilbud.

Køn. Alder. Højde. Vægt. Verdenssyn. Fritidsinteresser. Mål i livet. Skriv om dig selv.

Kamille tænker sig om. Så skriver hun.

Du skal have store brede arme, der kan holde om mig, når det er mørkt. Også når det er lyst og særligt om søndagen, hvor verden er alt for stille. Jeg vil også holde om dig. Dag og nat, alle dage og i al slags vejr skal vi holde om hinanden. Det kan man ikke skrive. Sådan noget kan man ikke skrive.

Jeg ved ikke, hvad jeg skal skrive, Gysse (Kamille ser på sin gravide mave). Jeg ved bare, at jeg gerne vil have en, der kan holde om os to. Det har man brug for, Gysse. For ved du hvad, verden er ikke altid et særlig rart sted. Der findes mennesker der springer over i køen. Og sprænger andre i luften. Der findes sult og der findes madspild. Der er krig og mennesker der ikke siger det de mener og ikke mener det de siger og det er svært at være menneske. (pause) Der findes også gode ting, bare rolig, lille Gysse. Det gør der. Der findes dig. Verden er både smuk og helt forfærdelig og så er den smuk igen og det er dét, der gør det hele så forvirrende. Lille Gysse, du skal ikke være bange, vel. Der er én ting du altid kan regne med og det er at din mor, at jeg, din mor, jeg ved, at jeg kan elske dig. Og hvis jeg ikke kan, så gør jeg det alligevel. Du har mig til at holde om dig. Forstår du det?

Kamille holder om sin gravide mave, så ser hun igen på skærmen, opgiver og lukker den.

(Uddrag fra LEV MENNESKE af Lærke Sanderhoff)

9.

SKRIV EN ANMELDELSE

At skrive en anmeldelse af en forestilling kan være en god måde at øve sig i at være opmærksom og reflekterende i sin måde at opleve teaterforestillingen på. Arbejd med genren og brug forløbet til både at opleve opmærksomt, fordøje oplevelsen og øve sig i at præsentere sin oplevelse skriftligt.

Mens du ser forestillingen, så gør dig nogle tanker om, at du skal anmelde forestillingen efterfølgende. Observér, så du kan fortælle bagefter.

“En anmeldelse er en personlig, faglig, vurderende refleksion over et værk”.

Anmeldelsens fire uundværlige elementer er grundlæggende ens for alle slags anmeldelser.

Beskrivelse / Fortolkning / Perspektivering / Vurdering

BESKRIVELSE: Fortæl om forestillingen, så dem du skriver til, kan forestille sig den uden at være der. Hvad er det for en forestilling? Hvem har lavet den? Hvem er med? Hvad foregår der? Hvad handler det om? Prøv at være medsansende, visuel og auditiv: Hvordan lyder det, hvilke farver har det? Hvilke stemninger mærker man som publikum? Hvad handler den om?

FORTOLKNING: Hvordan fortolker du det? Hvad synes du det handler om? Hvad får forestillingen dig til at tænke på; paralleller og associationer?

PERSPEKTIVERING: Hvilke paralleller synes du, man kan drage til omverdenen, samfundet eller anden kunstarter? Eller til dit eget liv?

VURDERING: Hvordan synes du forestillingen lykkes? Ud fra hvilke parametre vurderer du, som du gør. Vær fair, ordentlig og konstruktiv.

Afsnittet bygger på bogen "Begejstring og brutalitet - en guide til anmelderens rolle" (2012) af anmelder mm. Anne Middelboe Christensen. I bogen kan du læse meget mere om anmeldelsens grundprincipper og indhold. Om anmelderens tjeklister, anmeldelsens temperamenter, anmeldertyper, tilpasning til læseren med mere. Bogen er udgivet på Informations Forlag i 2012.

O

Opgave

Skriv din egen anmeldelse af LEV MENNESKE

- > Beskriv forestillingen og overvej, hvor meget du vil inddrage dig selv i beskrivelsen af oplevelsen.
- > Fortolk forestillingen: Hvilke greb er der taget og hvorfor?
- > Perspektivér forestillingen i forhold til det samfund, vi lever i og andet teater, du har set.
- > Vurdér forestillingen: Hvordan fungerer den? Hvad fungerer bedst? Osv.
- > Prøv at finde anmeldelser fra forskellige aviser og se på, hvordan de er opbygget.
- > Find ud af, hvordan din egen anmeldelse skal være.
- > Prøv at finde anmeldelser fra forskellige aviser og se på, hvordan de er opbygget.
- > Find ud af, hvordan din egen anmeldelse skal være.

10.

PRAKTISK GUIDE TIL ODENSE TEATER

HVORNÅR SKAL JEG KOMME?

Sørg for at komme i god tid. Når klokken ringer, bedes du finde din plads. Forestillingen begynder præcist og dørene bliver lukket, når forestillingen går i gang for ikke at forstyrre publikum og skuespillere. Hvis du kommer for sent, kan du ikke regne med at komme ind.

HVOR SKAL JEG HÆNGE MIT OVERTØJ?

Overtøj skal hænges i garderoben i caféen. Piccolinerne holder øje med tøjet under forestillingen, men garderoben er på eget ansvar.

SKAL MAN OPFØRE SIG PÅ EN BESTEMT MÅDE I TEATRET?

Teater er en oplevelse, som du har sammen med mange andre mennesker. Undgå at tale højt sammen og sluk for din mobil. Mobilen skal slukkes helt, da en tændt mobil kan forstyrre både de andre tilskuere samt skuespillerne på scenen.

Teater er et samspil mellem scene og publikum. Det foregår live lige foran dine øjne. Det er levende mennesker, der spiller for levende mennesker. Publikum er med til at skabe den rette stemning i rummet, så du må gerne klappe, grine eller græde, det bliver forestillingen kun bedre af.

Fotografering er ikke tilladt i salen.

MÅ JEG SPISE OG DRIKKE I TEATRET?

Madpakker og medbragte drikkevarer må ikke spises i salen.

*TEATER er levende mennesker, der spiller
for levende mennesker.*

11.

SKOLER OG GYMNASIER I ODENSE TEATER

UNDERVISNINGS- MATERIALER

Vi producerer undervisningsmateriale til fem af sæsonens forestillinger. Find materialerne på odenseteater.dk/skoler under menupunktet undervisningsmaterialer.

Du kan finde materialer til

HAMLET

CIRKA LIG MED

GUMMI T

PETERS JUL

HER OG NU

LEV MENNESKE

ANNA KARENINA

HIMMEL UDEN FUGLE

REFUSION

BILLETREFUSION

I mange kommuner ydes der billettilskud til skolers teateroplevelser med børn under 15 år. Kontakt din kommune for at høre nærmere.

TRANSPORTREFUSION

Du kan søge om midler fra Kulturregion Fyn til at få dækket 50% af skolens transportudgifter udover en egenbetaling på 15 kr. pr. elev. Midlerne søges hos Odense Teater. Læs nærmere på odenseteater.dk under menupunktet SKOLER > Refusion.

KONTAKT

For nærmere information og spørgsmål kontakt skolekoordinator Line Hede Simonsen line@odenseteater.dk eller på telefon 63139253

ARRANGEMENTER I FORBINDELSE MED TEATERBESØGET

MØD EN SKUESPILLER

Mød en af de medvirkende skuespillere før eller efter forestillingen. Hør om arbejdet med forestillingen og om at være skuespiller.

Mødet er tænkt som en dialog, så det er vigtigt at du og dine elever har forberedt spørgsmål. Det er en fordel at have læst om stykket og eventuelt arbejdet med undervisningsmaterialet. Skuespillermøderne er gratis.

For at aftale et skuespillermøde skal du kontakte Line Simonsen på line@odenseteater.dk

RUNDVISNINGER

Hvordan bliver et teaterstykke til? Hvem arbejder på et teater? Hvor prøver skuespillerne? Og hvem syr kostumerne?

Kom med bag tæppet på Odense Teater på en rundvisning. Rundvisninger er gratis, hvis I skal i teatret, ellers koster de 300 kr.

For booking af rundvisning kontakt Peter Whitmarsh på pw@odenseteater.dk

TILMELD DIG VORES NYHEDSBREV FOR LÆRERE

Følg med i hvad der sker på Odense Teater for undervisere og skoler i vores nyhedsbrev for undervisere.

Tilmeld dig på www.odenseteater.dk/skoler